

KONTROLLISTA OPPIMISEEN

Päätösarviointi ja opintojen aikainen arviointi => arvioinnin eri tehtävät toisiaan tukemassa ja oppimisen omistajuuteen kannustamassa

Kehittyvä alueellinen arviointikulttuuri oppimista ja osaamista edistämässä

9.4.2019

FT Katriina Sulonen

Vuosiluokkakokonaisuudet

Oppijat

1.-2.luokat: koululaiseksi kasvaminen

3.-6.luokat: oppijana kehittyminen

7.-9.luokat: yhteisön jäsenenä kasvaminen

2. lk: hyvän osaamisen kuvaus

6. lk. ja päättöarviointi: hyvän osaamisen kriteerit

OPS2014

Perusopetuksessa oppimisen arviointi jaetaan

1. Arviointiin opintojen aikana

Kaikilla vuosiluokilla pääosin oppimisen ohjaamista palautteen avulla

2. Päättöarviointiin

Oppilaiden osaamisen tason määrittely ja kuvaaminen päättötodistuksessa annettavan arvosanan avulla noudattaen päättöarvioinnin kriteereitä

Arviointikriteereistä

Arviointikriteerit on laadittu 6. ja 7.luokan nivelkohtaan sekä päättöarviointiin tukemaan opettajien työtä ja yhtenäistämään arviointia (6.luokan hyvän osaamisen kuvaus sanallista arviota/arvosanaa kahdeksan varten).

Kriteerit eivät ole oppilaille asetettuja tavoitteita, vaan ne määrittelevät hyvää osaamista kuvaavaan sanalliseen arvioon tai arvosanaan 8 vaadittavaan tasoon

Huom! Erityinen tuki, yleinen oppimäärä => yleisen oppimäärän tavoitteet ja arviointikriteerit

Yksilöllistetty oppimäärä => yksilöllistetyt tavoitteet

Ongelmia päättöarvioinnissa

Samalla osaamisella tulisi saada sama arvosana jokaisessa koulussa, mutta...

laaja-alaisen osaamisen tavoitteet,
monialaisten oppimiskokonaisuuksien tavoitteet
ja työskentelyn arviointi
paikallisissa opetussuunnitelmissa

opettajan mahdollisuus painottaa jotain oppiaineen
tavoitetta toista tavoitetta enemmän

OPS2014 Päätösarviointi

Päätösarvioinnin tehtävänä on määritellä, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut oppimäärän tavoitteet

Päätösarviointi ajoittuu oppiaineesta ja paikallisesta opetussuunnitelmasta ja tuntijaosta riippuen
vuosiluokille 7, 8 ja 9

Arvosana kuvaa oppilaan osaamisen tasoa suhteessa kunkin oppiaineen tavoitteisiin ja päätösarvosanan kriteereihin

Päätösarvosanaa ei muodosteta suoraan aiempien kurssi-jakso tai lukuvuositodistuksen arvosanoista lasketun keskiarvon perusteella.

Päätösarviointia ei voi tehdä hallinto-ohjelma keskiarvoja laskemalla, vaan opettaja, joka arvioi oppilaan osaamista suhteessa päätösarvioinnin kriteereihin.

Paikallisesti päätettävä

- Arviointikriteerit ja päättöarvosanan muodostumisen periaatteet siirretään perusteista sellaisenaan paikalliseen opetussuunnitelmaan
- Lukuvuoden päätteeksi tehtävä arviointi
- Valinnaisten aineiden arviointi
- Muut tiedottamisen ja arviointipalautteen antamisen muodot ja ajankohdat sekä yhteistyö huoltajien kanssa

Paikallisesti päätettävä

- Miten päättöarviointi toteutetaan?
 - Päättöarvioinnin kokonaisuus
 - Valinnaisten aineiden arviointi päättöarvioinnissa
 - Päättötodistukset
 - Eteneminen oman opinto-ohjelman mukaan (perusopetusasetus 11§, POL 18 §)

Kriteeriperustainen arviointi

Tavoittaako oppimisen ilon ja edistymisen sekä arvostuksen oppimiseen ja arviointiin ?

- 1990 –luvun lopulla ohjeistus kriteeriperustaiseen arviointiin, OPS – 2004 päättöarvioinnin kriteerit velvoittavana noudatettava
- Ylioppilaskokeet: hyvän vastauksen kuvaus
- Kriteeriperustainen, suhteellinen vai näiden sekoitus?

Kriteeriperustainen arviointi

- kriteerit ovat tavoitteisiin perustuvia arvioinnin välineitä, joiden avulla arvioinnista saadaan läpinäkyvää ja ymmärrettävää
- keskeistä on se, että kriteerit on yhdessä ja etukäteen selvitetty, jotta arviointitulokset on mahdollisimman luotettavaa
- POL 628/1998, asetus 852/1998 ja opetussuunnitelman perusteet edellyttävät, että oppilaan suoriutumista arvioidaan suhteessa asetettuihin tavoitteisiin eikä toisiin oppilaisiin tai heidän osaamiseensa
- tavoitteet, edistymisen seuranta, itsearviointin kehittyminen

Miksi kriteerit?

- Yhdenmukainen ja tasavertainen opetus ja koulutus sekä arvioinnin yhdenvertaisuus
- Osaamiskuvauksilla tärkeä merkitys, jotta objektiivisuus saavutetaan
- Opettajan autonomian ja opettajuuden pohdinta uuteen tarkasteluun
- Työskentelytaitojen vaikutuksen näkyminen haasteellista. Valinnaisten aineiden ja taide- ja taitoaineiden arviointi

Määrällinen näkökulma kriteerien käytössä

esim. ennakolta sovittu pistemäärä tentissä, kokeessa, monivalintatehtävässä

opettaja voi laatia mallivastauksen

olosuhteet kaikille samat

objektiivisuus

Laadullinen näkökulma kriteerien käytössä

oppimisen ja osaamisen laatu suhteessa kriteereihin

oppimistehtävät, keskustelut, portfolioit, itsearviointi,
kontekstuaalisuus arviointitilanteissa

oppijan rooli arviointitilanteissa

luotettavuus tulee monipuolisista
arviointimenetelmistä ja etukäteen huolellisesti
selvitetyistä kriteereistä

Taksonomiat ja kriteeriperustainen arviointi

- taustalla Bloomin taksonomia (tiedollinen, taidollinen ja tunneperäinen osa-alue arvioinnissa ja osaamisessa)
- Bloomin taksonomia ei ota riittävästi huomion oppimisen prosessimaista luonnetta eikä oppimiskäsityksen vaikutusta
- taksomiassa käytössä olevat verbit voivat olla joidenkin mielestä käskeviä” (vrt. OPS 2004)

Taksonomia - ajattelu arvioinnissa

Plussat

perustuu tavoitteisiin ja yhdessä harjoiteltuihin asioihin
erityyppinen tieto ja osaaminen tulee osaksi arviointia
arvioinnin perusteet etukäteen selvät kaikille
”osaamiset” kompensoivat toinen toisiaan
yhdenmukainen arviointi kaikille, objektiivisuus
oppilas ”arvottaa”, mitä tasoa tavoittelee
monipuolistaa ja tehostaa opetuksen suunnittelua, tavoitteiden
asettamista ja arviointia
eriyttämisen järkevöittäminen

Miinukset

vaatii aikaa ja vaivaa, perusteellista yhdessä työstämistä
asenteiden ja työskentelytaitojen arviointi jää hataralle pohjalle

Taksonomiat tiedon ”matona”

- Risto Hotulainen, 2017
 1. Luetteloï, kuvaa, tunnistaa, nimeää, paikallistaa, löytää MUISTAA
 2. Osa, kertoo omin sanoin, kertoo esimerkein YMMÄRTÄÄ
 3. Osaa käyttää toisessa kontekstissa, toteuttaa, soveltaa, käyttää SOVELTAA
 4. Purkaa opitun asian ymmärtääkseen paremmin, vertailee, organisoï, jakaa osiin ANALYSOI
 5. Tarkistaa (kriittisesti) ARVIOI
 6. Luo uusia ideoita, muotoilee, suunnittelee LUO

Pohl 2000, Learning to Think, Thinking to Learn

Krahtwohl 2001, A Revision of Bloom's Taxonomy

Opintojen aikainen arviointi

Opintojen aikainen arviointi on opintojen ohjaamista palautteen avulla osana päivittäistä opetusta ja työskentelyä

arviointi lukuvuoden aikana: formatiivista, kuvailevaa, solmukohtia avaavaa

arviointi lukuvuoden päättyessä: oppimisprosessin jälkeen

opinnoissa eteneminen: vuosiluokittain, osaamisen osoittaminen monipuolisesti

arviointi nivelvaiheissa (2.lk, 6lk): laajempi arviointialue

huom! oman opinto-ohjelman mukainen opetus

Arviointi nivelvaiheissa

- 2.vuosiluokan jälkeen: kielelliset valmiudet, työskentelytaidot, tehtävistä huolehtiminen
- 6. vuosiluokan jälkeen: tavoitteista johdetut arviointikriteerit hyvälle osaamiselle (sanallinen tai arvosana 8)
- 6.vuosiluokan arviointikriteereitä voidaan käyttää jo alemmilla vuosiluokilla, jos niin sovitaan paikallisesti

Arviointi lukuvuoden aikana

- Vuorovaikutus oppilaiden kanssa tärkeää
- Oppilaalle tulisi muodostua kuva hänen omasta oppimisprosessistaan, miten hän voi edistää omaa oppimistaan ja parantaa työskentelyään

Lukuvuositoldistus: vuosiluokilla 1-7 sanallinen tai numeroarviointi, vuosiluokat 8-9 numeroarviointi, opiskelu toiminta-alueittain sanallinen arviointi

Arviointi on oppilaan oikeus ja opettajan velvollisuus!

Ohjaus ja palaute oppimisen edistäjänä

- Ohjaus (feedforward) : ohjaa ja auttaa eteenpäin, ennakkointia
- Palaute (feedback): kertoo jo toteutuneesta oppimisesta
Palautteen pitäisi kertoa, mikä on ollut tavoite, missä ollaan tällä hetkellä ja miten tavoitteeseen päästään (Atjonen 2007)

=> Tarvitaan sellaista palautetta, kehittävää arviointia, joka ei jää taaksepäin katsovaksi, vaan vie eteenpäin

Palaute ja oppimiskäsitys

Kertausta:

- Behaviorismi: numeroarvostelu, määrällinen arviointi, opettaja arvioi
- Konstruktivismi: itsearviointi, miten opitaan, laadullinen arviointi, opettaja ja oppilas arvioivat

Entä nyt: arvioidaan yhdessä, oppimisen edistäminen, oikeudenmukainen ja monipuolinen arviointi

Ohjaava palaute on opettajan keskeinen pedagoginen keino oppilaan koko kehityksen ja oppimisen tukemiseen. Opettaja etsii rooliaan ohjaamisen ja oma-aloitteisuuden tukemisen välillä (Syrjäläinen 2015)

Feedback tai feedforward

(Gonzales 2018)

FEEDBACK	FEEDFORWARD
Vahvistaa, mitä oppilas jo tietää <i>"olet tosi hyvä tässä"</i>	Kehittää lahjakkuutta <i>"Harjoittelisitko tätä?"</i>
Osoittaa ongelmia <i>"Juttu ei toimi siksi.."</i>	Laajentaa mahdollisuuksia <i>"Entäpä jos lisäisit tähän..."</i>
On tiedon kaatopaikka <i>"Mittauksia tehty 20 ja miten olet niitä käyttänyt..."</i>	On erityistä ja kohdentuvaa <i>On jatkuvaa ja opetukseen integroituvaa</i>
Kätkee ilkeydet <i>"Hampurilaismalli"</i>	On autenttista <i>"Kuvailee ongelman ja johdattelee ratkaisuun"</i>
Suuntautuu ylhäältä alas <i>"Auktoriteettiasema"</i>	Ryhmädynamiikka <i>"Tulee useilta eri tahoilta, eri tavoin"</i>

Keskustelu

Pohtikaa ja kehitelkää ryhmissä lisää esimerkkejä ohjaavaan, eteenpäin suuntautuvaan palautteeseen.

Mitä myönteisiä feedforward kokemuksia muistuu mieleen?

Tulisiko mielestänne feedforwardista kirjata paikalliseen opetussuunnitelmaan?

Palaute jatkuu....

- Palautteen olisi kohdistuu
tiedolliseen (kognitiiviset taidot)
reflektiiviseen (itsearvionti)
sosiaaliseen
käytännön toimintaan (learning by doing)
toimintaan (ei henkilöön)

Ohjaamisen näkökulmasta:

Minne mennään, kuinka mennään, mihin seuraavaksi?

On hyvä muistaa, että vaikka arvioinnilla tuetaan oppilaan oppimista monipuolisesti, arvosana on kuitenkin annettava (arvioinnin yhteiskunnallinen vastuu)

Palaute on:

(Ahonen & Lohtaja – Ahonen, 2011 mukaan:

- Paras tapa kasvattaa itsetuottamusta
- Kätevin tapa näyttää tunteet
- Nopein tapa esittää työn merkitys
- Varmin tapa lisätä onnistumisia
- Yksinkertaisin keino pitää vastuullisena
- Varhaisen puuttumisen malli
- Tehokkain tapa käynnistää muutos

Esimerkkejä oppimista edistävästä palautteesta

- Oikea - aikainen
- Kuvaileva
- Perustuu kriteereihin
- Havainnollistava
- Sisältää vihjeitä ja ehdotuksia
- Riittävän yksilöity ja selkeä
- Kohtaa oppilaan/opiskelijan tarpeet
- Perustuu näyttöön

Oppimista ”hidastava, ehkäisevä” palaute

- On ylikriittinen
- Sortuu vertailemaan toisiin oppijoihin
- On monimutkainen ja epämääräinen
- Kohdistuu oppijan persoonaan
- Liittyy epämääräisesti tavoitteeseen
- Ajoitus ei ole onnistunut

Oppilaiden näkemyksiä arvioinnista

- MIKSI koulussa on arviointia?
- MILLAISTA on hyvä arviointi?
- MITÄ TARKOITTAÄ OPPILAAN ARVIONTIOSAAMINEN?